

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Z činnosti JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 7 (1962), No. 6, 370--[373a]

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138810>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1962

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z ČINNOSTI JČMF

Zprávy z poboček

Gottwaldov

Dne 10. dubna přednášel s. *František Havlík*, nositel Řádu práce, konstruktér závodu ZPS v Gottwaldově, na téma „Automatizace a současná technika“. Zabýval se základními myšlenkami automatizace průmyslu se zaměřením na strojírenskou výrobu. Přednáška byla doplněna exkurzí do Závodů přesného strojírenství v Gottwaldově.

Dne 19. května uspořádala pobočka ve spolupráci s Čs. společností pro šíření polit. a věd. znalostí přednášku *L. V. Mirzोजना*, kandidáta matematicko-fyzikálních věd, vědeckého pracovníka astrofyzikální observatoře Akademie věd Arménské SSR v Bjurakanu. *L. V. Mirzogan* přednášel o některých současných problémech astrofyziky hvězd, galaxií a mezihvězdného plynu. Přednáška byla zaměřena na práce Bjurakanské observatoře: 1. nestacionární hvězdy typu O, B, T Tauri, UV Ceti a jejich asociace; 2. mezihvězdná hmota a difúzní mlhoviny; 3. galaxie; 4. radioastronomie.

Dne 22. května se konala v zasedací síni pedagogického institutu v Gottwaldově slavnostní schůze pobočky k 100. výročí založení JČMF. V úvodním projevu promluvil předseda pobočky *Otto Berka* o historii vzniku Jednoty, o jejím poslání v současné době a o úkolech, na jejichž řešení se bude Jednota dále podílet.

Po úvodním projevu předal s. *Miloš Jelínek*, místopředseda ÚV JČMF, čestná uznání za práci na plnění úkolů Jednoty a pamětní medaile členům pobočky s. *Berkovi* a s. *Lepilovi*.

Druhá část slavnostní schůze byla věnována referátu s. *Miloše Jellinka* na téma „Úsilí o modernizaci vyučování matematice a fyzice u nás a v zahraničí“. Referát byl zaměřen na problémy stále rostoucích nároků současné vědy a techniky na matematicko-fyzikální znalosti a schopnosti absolventů škol; přednášející ukázal, jak se řeší tato otázka didaktiky matematiky a fyziky u nás i v zahraničí. Po přednášce následovala velmi bohatá diskuse. Slavnostní schůze se zúčastnilo 98 členů pobočky a hostů. Dne 22. května byla k jubileu Jednoty otevřena výstavka, která informovala návštěvníka o historii a úkolech Jednoty, o historii pobočky v Gottwaldově, o ediční činnosti Jednoty a o jubilejním sjezdu JČMF. Výstavka byla instalována v budově PI v Gottwaldově v době od 22. V. do 18. VI. 1962.

Oldřich Lepil

Jihlava

Dne 12. dubna 1962 přednášel s. *Josef Svoboda* na téma „Logaritmické pravítko“. Přednáška se konala ve fyzikální posluchárně základní devítileté školy v Třebíči za přítomnosti 47 učitelů. Přednášející podal historický přehled vývoje logaritmického pravítka, pak přešel k popisu stupnic, ukázal čtení čísel na stupnicích a vysvětlil násobení, dělení, umocňování a odmocňování na pravítku. Účastníky nejvíce zaujala schémata kreslená na tabuli, neboť byla názorná a dobře ukazovala práci na logaritmickém pravítku. Kromě toho přednášející pracoval s demonstračním logaritmickým pravítkem. Závěrem promluvil o konstantách na pravítku a ukázal logaritmické pravítko kruhové, válcové, logaritmické hodinky, logaritmické průzory s desetimetrovou stupnicí apod.

Dne 17. dubna 1962 uspořádala pobočka přednášku na téma „Metodika počítání z paměti“, kterou přednesl s. *František Dušek*, docent PI v Liberci. V úvodu ukázal na několika konkrétních příkladech, že počítání z hlavy zvyšuje zájem žáků o vyučování matematice, přináší značné časové úspory vyučovací doby, je pomocníkem v boji proti formalismu, zajišťuje užší spojení teorie s praxí, je základní formou matematické práce vůbec a má velký význam pro polytechnické vzdělání žáků. V další části byly probány zásady nácviku počítání z paměti: soustavnost, postupnost, časové rozvržení. Následovaly praktické ukázky některých forem nácviku v různých fázích vyučovací hodiny. Závěrem přednášející nastínil jednotlivé etapy rozvíjení počítání z paměti od národní školy až po nejvyšší třídy škol druhého cyklu. Během přednášky udržoval posluchače ve veselé náladě vtipy a humornými povídkami, které přiléhaly k přednášce. Na přednášku se dostavilo 80 učitelů.

Dne 31. května 1962 se konala slavnostní schůze ke 100. výročí založení JČMF v přednáškovém sále Domu zdraví v Jihlavě. Schůzi řídil s. *František Navara*, předseda pobočky; nejprve uvítal dva hosty z ústředního výboru JČMF, s. *Miloše Jelínka* a s. *Františka Veselého*. Soudruh *František Veselý* promluvil na téma „Význam JČMF pro rozvoj a vyučování matematicko-fyzikálními vědám“. Vložil členům pobočky, jak vznikla JČMF a jak se rozvíjela až po dnešní dobu. Ukázal, jak přispívala JČMF v každém časovém období k rozvoji vědy a výuky v naší vlasti.

Pak promluvil s. *Miloš Jelínek* na téma „Stav vyučování matematice ve světě“. Úvodem ukázal, že prožíváme dvě revoluce: politickou a vědeckotechnickou. V další části hovořil o hlavních problémech, které se dnes ve světě řeší, jako např. postavení matematiky mezi ostatními předměty, obsah a rozsah vyučování matematice, pojetí výuky matematiky, jak se učit matematice, jak organizovat učení a příprava učitelů matematiky. Přednáška byla velmi poučná a v diskusi se hovořilo o nových metodách práce i o nových pomůckách. Po polední přestávce hovořil s. *František Veselý* o vývoji matematické terminologie během uplynulých sta let.

Po celý měsíc květen byla otevřena v Jihlavě k 100. výročí JČMF výstava fotografií významných českých matematiků. U každé velké fotografie matematika byly soustředěny knihy, které napsal, a jeho stručný životopis. Podobná výstavka byla uspořádána v Třebíči a byla doprovázena novými matematickými pomůckami.

Josef Svoboda

Košice

Činnost pobočky v prvom polroku 1962 bola zameraná hlavne na prednášky. V pobočke odzneli tieto prednášky:

- 26. 1. 1962 *Luboš Valenta* (Praha), Častice a kvazičastice,
- 5. 4. 1962 *Hermann Gengnagel* (Jena, NDR), Indukovaná jednoosová anizotropia a koerovitivna sila binárnych zliatin typu A_3B pri vysokých teplotách,
- 13. 4. 1962 *Gabriel Černý* (Košice), Matematické metódy pri spracovaní experimentálnych údajov,
- 11. 5. 1962 *Jaroslav Pernegr* (Praha), Nové poznatky o elementárnych časticách,
- 17. 5. 1962 *Josef Koucký* (Brno), O některých kombinatorických problémech,
- 8. 6. 1962 *Josef Vala* (Brno), O diferenciální geometrii přímkových variet.

Ďalšie akcie pobočky boli:

1. 6. 1962 bola slávnostná schôdza z príležitosti storočného jubilea JČMF. Schôdza mala tento program:

- 1. Otvorenie schôdze (s. *Dubinský*),
- 2. O histórii JČMF (s. *Fr. Jurga*),
- 3. Význam matematiky a fyziky pre rozvoj spoločnosti (s. *Vl. Hajko*, nositeľ Radu práce),
- 4. Odovzdanie diplomov „Čestné uznanie“,
- 5. Kvarteto (pracovníci pedagogického inštitútu v Košiciach).

2. 3. 1962 sa konala výročná členská schôdza pobočky, na ktorej bolo prevedené zhodnotenie činnosti pobočky za obdobie od jej založenia roku 1956 až do 2. 3. 1962 a bol zvolený nový výbor (ss. *Grega, Hajko, Chavko, Jacoš, Jurga, Ninčák, Skotnický*). Zameranie práce pobočky pre ďalšie obdobie bolo určené uznesením o aktivizácii činnosti pobočky v okresoch a uznesením o tom, že do plánu prednášok poriadaných pobočkou treba zaradiť vedľa vedecko-odborných prednášok viac prednášok týkajúcich sa metodiky vyučovania matematiky a fyziky a viac prednášok pre inžinierov a technických pracovníkov s prihliadnutím na okruh ich matematicko-fyzikálnych záujmov v súvislosti s výstavbou Východoslovenských železiarní.

16. 1. 1962 sa konala schôdza výboru pobočky, ktorá prebiehala v znamení príprav na výročnú členskú schôdzu.

26. 4. 1962 sa konala schôdza výboru pobočky, na ktorej sa konkretizovali niektoré uznesenia výročnej členskej schôdze a na ktorej sa ďalej uskutočnila príprava slávnostnej schôdze. Na tejto schôdzi výboru bol s platnosťou od 1. 4. 1962 uvoľnený zo svojej funkcie doterajší tajomník pobočky súdruh *Jozef Chavko*, pretože bol navrhnutý za experta do cudziny. Za jeho doterajšiu kvalitnú a obetavú prácu, ktorú svedomite vykonával od založenia pobočky, sa mu vyslovuje vďaka. Novým tajomníkom bol na schôdzi výboru zvolený

Gabriel Černý

Liberec

Činnosť pobočky vo druhom čtvrtletí bola zahájena slávnostným večerom ke stému výročiu JČMF, ktorý sa konal dne 2. dubna 1962. Slávnostní prednášku „Sto let JČMF“ prednesl s. *František Veselý* z Plzně. Dne 28. dubna prednášal s. *F. Nožička*, profesor KU v Praze, na téma „O rovnomerně zrychleném pohybu v teorii relativity“, dne 14. května s. *V. Alda*, docent VŠST v Liberci, na téma „Počet pravděpodobnosti a fyzika“ a dne 28. května s. *M. Menšík*, docent ČVUT v Praze, na téma „Užití geometrie ve fotogrammetrii“. Prednášok sa účastnilo približne 25 posluchačů.

Pobočka prevzala hosťitelskou péču o celostátní kolo MO, ktoré proběhlo 25.–27. května s tímto programom: 25. 5. příjezd a ubytování; 26. 5. dopoledne soutěž a schůze ÚV MO, odpoledne beseda s olympioniky, večer návštěva divadla; 27. 5. výlet na Ještěd, odjezd.

Akce jubilejního roku se konají podle plánu. Ústecký rozhlas vysílal dvě besedy s olympioniky připravené členem pobočky s. *Šimkem* z PI v Liberci. V relaci Pionýrská jitřenka byly vysílány záběry z průběhu soutěže kategorie D. Z celostátního kola MO byla vysílána relace v rozhlasových novinách a zprávu o průběhu přinesl okresní časopis Vpřed a noviny Průboj. Místopředseda odbóčky s. *F. Dušek* připravil matematickou část celostátní jubilejní výstavy učebních pomůcek v Praze.

Ve druhém čtvrtletí se konaly dvě výborové schůze a byly zakoupeny čtyři nové knihy do knihovny pobočky.

Václav Pecina

Ústí nad Labem

Ve studijním roce 1961–62 rozvíjela pobočka svou činnost ve spolupráci se Severočeským KNV – odborem školství a kultury, s Ústavem pro další vzdělávání učitelů a výchovných pracovníků, s katedrou matematiky a rýsování pedagogického institutu a s okresními pedagogickými středisky. Ve spolupráci s ÚDVU byly v Teplicích uspořádány odborně metodické přednášky pro učitele 6.–9. post. roč. ZDŠ, které průměrně navštěvovalo asi 35 posluchačů.

V průběhu celého roku byly provedeny přednášky s diskusemi podle následujícího přehledu:

18. 10. 1961 *Jiří Procházka*, Metody, formy a postupy při vyučování matematice,

- 15. 11. 1961 *Josef Horálek*, Geometrie v 6. a 7. post. roč. ZDŠ,
- 20. 12. 1961 *Miroslav Bělik*, Soustavy lineárních rovnic a jejich řešení,
- 17. 1. 1962 *Jiří Slavík*, Logaritmické pravítko a jeho použití ve škole,
- 21. 2. 1962 *František Hradecký*, Rýsování v 9. tř. ZDŠ,
- 21. 3. 1962 *Jan Vyšín*, Metodika řešení konstruktivních úloh,
- 18. 4. 1962 *Jiří Mikulčák*, Zlomky, desetinná čísla a procenta na ZDŠ,
- 16. 5. 1962 *Ludvík Mucha*, Základy měření v terénu,
- 20. 6. 1962 *Vlastimil Čech*, Goniometrické funkce ostrého úhlu.

Mimo uvedené přednášky v Teplicích byly v dalších městech uspořádány ještě tyto přednášky:

- 13. 10. 1961 *Václav Rádl*, Kvadratura a kubatura řadami (Ústí n. L.),
- 3. 11. 1961 *Jiří Procházka*, Reálné číslo jako řez v množině racionálních čísel (Ústí n. L.),
- 18. 1. 1962 *Jiří Procházka*, Metody prověřování práce v matematice (Chomutov),
- 31. 1. 1962 *Vlastimil Čech*, Řešení slovních úloh (Most),
- 16. 2. 1962 *Vlastimil Čech*, Geometrie od Eukleida do dnešní doby (Most),
- 2. 3. 1962 *J. Horáček*, Princip televizního přenosu (Ústí n. L.),
- 9. 3. 1962 *Markéta Nováková*, Principy počítačích strojů (Ústí n. L.),
- 22. 3. 1962 *Vlastimil Čech*, Konstruktivní úlohy (Chomutov),
- 17. 5. 1962 *Jan Pitter*, Logaritmické pravítko (Chomutov).

16. 5. 1962 uspořádala pobočka slavnostní schůzi k stému výročí založení JČMF v aule pedagogického institutu v Ústí nad Labem. Na tuto schůzi byli pozváni vítězové krajského kola MO a FO, kteří byli odměněni. Na schůzi byla také oceněna práce vedoucích Klubu mladých matematiků v Teplicích. Hlavní projev přednesl s. *M. Menšík* z ČVUT v Praze. Schůze byla zakončena vystoupením osmdesátičlenného pěveckého souboru PI v Ústí nad Labem.

V průběhu celého studijního roku pracovali někteří členové JČMF jako konzultátoři podnikových institutů (Secheza, ČSD, SHD), jako lektoři ve Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ve studijním středisku University 17. listopadu pro zahraniční studenty, dále jako odborní poradci při vyučování matematice a odborném dozoru na školách I. a II. cyklu.

Jiří Procházka

KONKURS

Státní výzkumný ústav materiálu a technologie, Opletalova 25, Praha 1, vypisuje konkurs na
1 vědeckého pracovníka matematika — statistika s delší praxí.

Žádosti s opisem dokladů o vzdělání, životopisem a přehledem dosavadní praxe zašlete na
adresu Státní výzkumný ústav materiálu a technologie, Opletalova 25, Praha 1.

KONKURS

Fyzikální ústav ČSAV vypisuje konkurs na jednoletá až dvouletá stipendijní místa (podle vyhlášky č. 183 z r. 1960 Sbirky zákonů ČSSR o organizaci výchovy nových vědeckých pracovníků) v oboru fyziky pevných látek, výbojů v plynech a fyziky částic vysokých energií.

Žádosti s uvedením životopisu a délky praxe zašlete na adresu Fyzikální ústav ČSAV, Praha 8, Lumumbova č. 1.

UPOZORNĚNÍ PŘISPÍVATELŮM

Redakční uzávěrka jednotlivých čísel Pokroků MFA je vždy na konci každého sudého měsíce. Příslušné číslo pak vyjde asi za 3 a půl měsíce. Např. 1. číslo má uzávěrku 31. října a vychází v polovině února příštího roku.

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie. — Ročník 7. — *Vydává:* Jednota československých matematiků a fyziků v Nakladatelství ČSAV, Vodičkova 40, Praha 1 - Nové město, dod. pú. 1. *Redakce:* JČMF, Maltézské nám. 1, Praha 1 - Malá Strana, tel. 40892. — *Tiskne:* Knihtisk, n. p., závod 5, tř. Rudé armády 171, Praha 8, dod. pú. 8. — Rozšiřuje poštovní novinová služba, objednávky a předplatné přijímá Poštovní novinový úřad - ústřední administrace PNS, Jindřišská 14, Praha 1 - Nové Město. Lze také objednat u každého poštovního úřadu nebo doručovatele. Objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad - vývoz tisku, Štěpánská 27, Praha 1 - Nové město. Cena jednoho výtisku Kčs 3, —, v předplacení (6 čísel ročně)

Kčs 18, —, \$ 5, —, £ 1,15,9. A-14*21788

Toto číslo vyšlo v prosinci 1962

© by Nakladatelství Československé akademie věd 1962